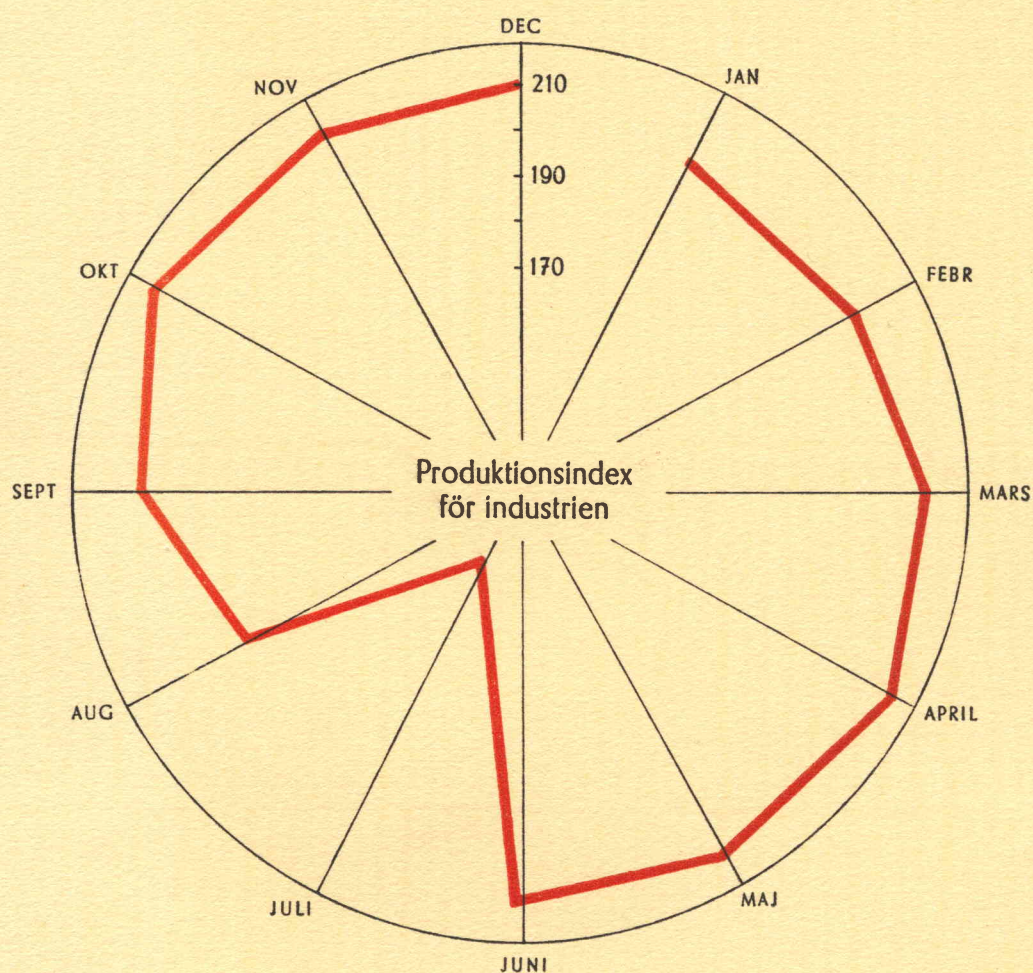

INDUSTRIENS UTREDNING SINSTITUT

VERKSAMHETSBERÄTTELSE

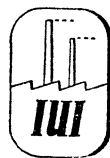
1952

INDUSTRIENS UTREDNINGSGENSKAP

VERKSAMHETSBERÄTTELSE

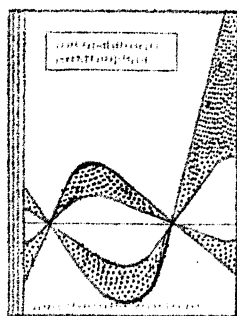
1952

Stockholm

Publicerade undersökningar.

Fyra undersökningar, vilka ingår i det forskningsprogram, som sammanfattande benämnes "Utvecklingslinjer i svensk ekonomi", har publicerats under 1952. Dessa undersökningar är:

Svenskt distributionsväsende, några drag i dess uppbyggnad och utveckling (238 s.); utförd av Roland Artle,

Svenskt transportväsende, några drag i dess uppbyggnad och utveckling (294 s.); utförd av Carl W. Petri,

Befolkningsutveckling och arbetskraftsförsörjning (193 s.); utförd av Erik Höök, samt

Inkomstfördelningen i Sverige (228 s.); utförd av Ragnar Bentzel. Denna undersökning har även framlagts som akademisk avhandling i Uppsala den 14 februari 1953.

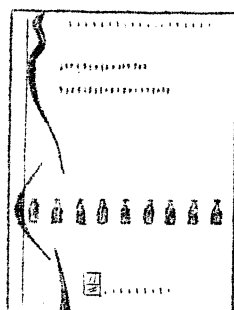
En redogörelse för syftet med och uppläggningsen av dessa undersökningar har lämnats i verksamhetsberättelserna för de två senaste åren.

En stor del av personalens arbetstid under 1952 har ägnats åt att färdigställa dessa undersökningar.

- o -

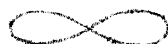
Utredningen av den svenska skattepliktiga bryggeriindustriens struktur, utförd på uppdrag av Svenska Bryggareföreningen, har slutförts under 1952. Utredningsrapporten har publicerats i stencilerat skick under titeln Den svenska bryggeriindustrien, några huvuddrag i den skattepliktiga bryggeriindustriens produktions- och distributionsstruktur.

Bryggeriutredningens uppläggning framgår av följande innehållsförteckning:

- Kap. 1. Bryggeriindustriens utveckling och ställning inom det svenska näringslivet.
- Kap. 2. Bryggeriindustriens marknadsförutsättningar.
- Kap. 3. Bryggeriindustriens försörjning med råvaror och arbetskraft.
- Kap. 4. Bryggeriindustriens produktionsstruktur.
- Kap. 5. Bryggeriindustriens distributionsstruktur.
- Kap. 6. Några utvecklingslinjer inom bryggeriindustrien.

I anslutning till denna allmänna strukturutredning har vissa fristående undersökningar utförts rörande intäkts- och kostnadsförhållanden vid ett 20-tal bryggeriföretag.

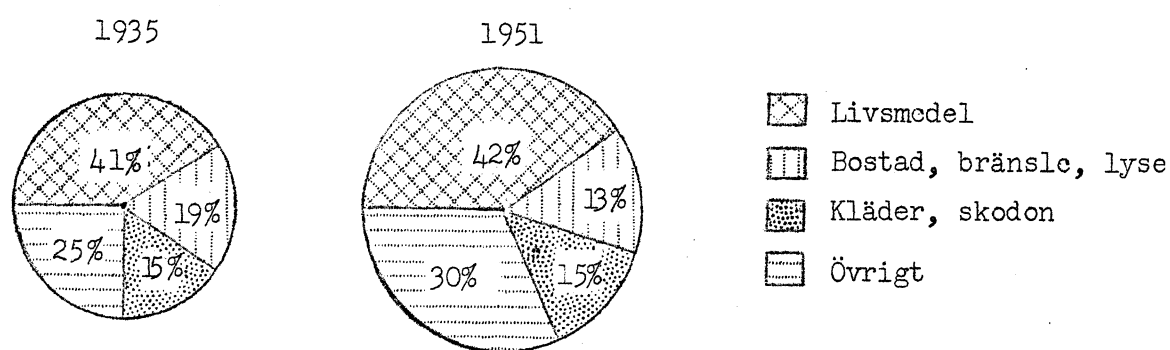
Pågående undersökningar.

Inom ramen för institutets forskningsprogram "Utvecklingslinjer i svensk ekonomi" pågår f.n. två undersökningar, en rörande den privata konsumtionen och en rörande jordbrukets utvecklingsmöjligheter.

Konsumtionsundersökningen syftar till att belysa de förskjutningar i konsumtionens storlek och inriktning som kan väntas bli följden av inkomstutvecklingen, befolkningsutvecklingen etc. under innevarande decennium.

Undersökningen har i huvudsak bedrivits efter två olika linjer. För bedömningen av sambandet mellan konsumtionsstrukturen å ena sidan och inkomstnivå, inkomstfördelning, befolkningens fördelning på tätorter och landsbygd m.m. å den andra har en ingående analys av Socialstyrelsens levnadskostnadsundersökningar 1948 och 1950 legat till grund. Framtidsbedömningen grundar sig därjämte på en analys

av konsumtionsutvecklingen under perioden 1931-1952 för olika varugrupper och varor, såvitt möjligt specificerade på sådant sätt att undersökningen kan bilda underlag för företagens planering. I nedanstående diagram illustreras i stora drag vissa förskjutningar i konsumtionsstrukturen och den volymmässiga ökningen mellan 1935 och 1951.

Vid sidan härav har man företagit vissa internationella jämförelser, som i första hand koncentrerats till ett studium av konsumtionsutvecklingen och -strukturen i Amerikas Förenta Stater.

Undersökningen har fortskridit planenligt och beräknas komma att slutföras under 1953.

(Fil.kand. Karl-Olov Samuelsson)

- o -

Jordbruksutredningens syfte är främst att belysa jordbrukets aktuella ställning i samhällsekonomin och med utgångspunkt härifrån söka analysera den samhällsekonomiska innebörden av olika utvecklingsalternativ för det svenska jordbruket under det närmaste decenniet. Speciellt inriktas intresset på att klarlägga hur jordbrukspolitikens utformning kan påverka marknads- och produktionsförutsättningarna inom olika industrigrenar, näringslivets utveckling inom olika regioner etc.

(Agronom Odd Gulbrandsen)

- o -

Den kemiska industriens struktur och utvecklingstendenser.

Denna undersökning utföres i samråd med Sveriges Kemiska Industri-kontor. Under det gångna året har arbetet koncentrerats på att belysa den internationella kemiska industriens aktuella struktur. I en preliminär redogörelse, som utarbetats under 1952, behandlas sålunda den kemiska industriens tekniska utveckling, produktionsutveckling, industriens geografiska utbredning, användningsområden för viktigare produkter m.m. Vidare har vissa särdrag i den kemiska industriens produktions- och marknadsstruktur belysts. Särskild uppmärksamhet har därvid ägnats åt en analys av sambandet mellan å ena sidan de tekniska produktionsförhållandena samt marknadsförutsättningarna inom olika länder och å andra sidan tendenserna till koncentration och samverkan inom den kemiska industrien.

Utredningsarbetet är f.n. inriktat på att mot bakgrunden av översikten över de internationella förhållandena söka teckna bilden av den svenska industriens aktuella läge.

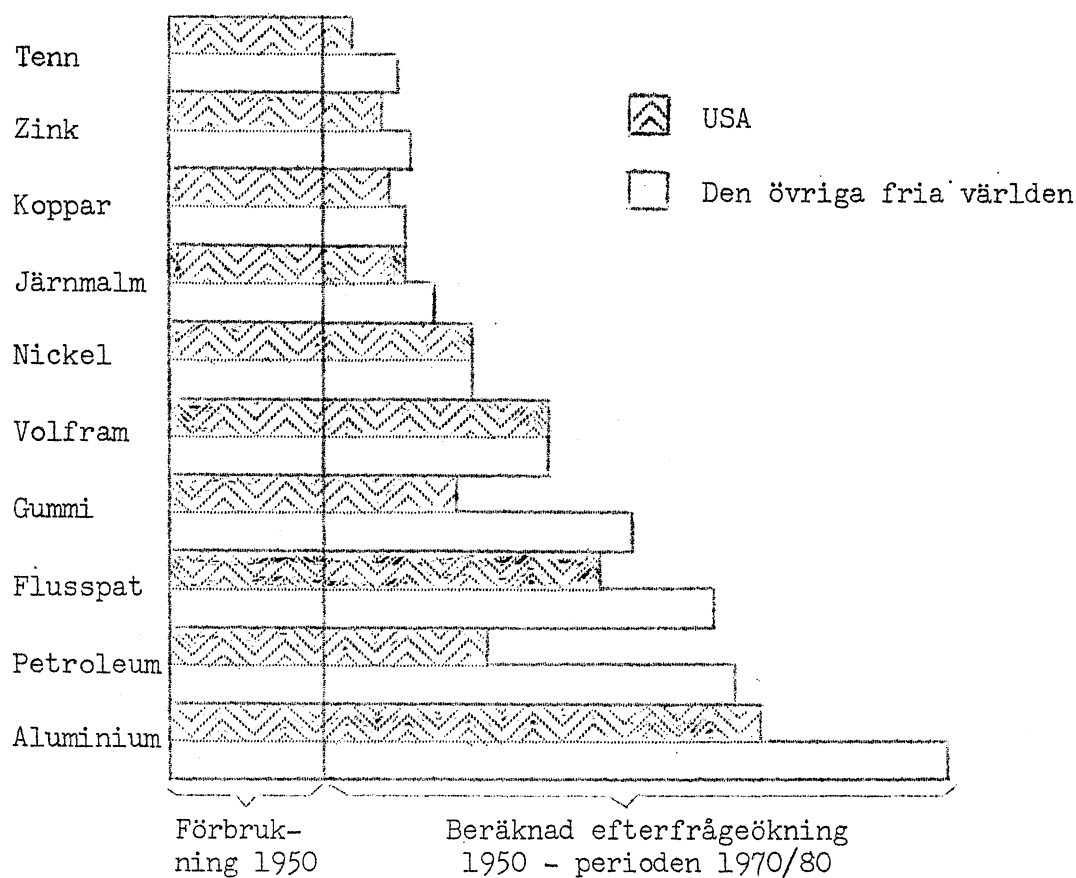
(Civilekonom Alv Elshult)

- o -

Råvaruundersökningen. En intresseväckande översikt över den fria världens framtida försörjning med internationellt viktiga råvaror publicerades sommaren 1952 i en amerikansk rapport, "Resources for Freedom". Med hänsyn till den stora betydelse, som de i denna rapport behandlade problemen tilldrar sig ur allmänna svenska försörjningspolitiska synpunkter, har institutet beslutat utarbeta ett sammandrag av rapporten med tonvikt på sådana problemställningar som är särskilt betydelsefulla för svenskt näringsliv.

Den amerikanska rapporten grundar sig på ingående undersökningar av utvecklingstakten och expansionstendenserna i olika länder, främst USA. Mot bakgrunden av vissa antaganden rörande den samhälls-ekonomiska utvecklingen i den fria världen under de närmaste 25 åren har man gjort kvantitativa uppskattningar av å ena sidan den framtida efterfrågan på råvaror av olika slag och å andra sidan råvaruproduktionens utvecklingsmöjligheter. Särskild hänsyn har därvid tagits till förutsebara substitutionsförhållanden, tekniska förbättringar i

utvinnings- och bearbetningsmetoder, upptäckter av nya råvarutillgångar etc. I nedanstående diagram illustreras den relativa ökning av råvaruförbrukningen som väntas under de närmaste decennierna.

Därjämte behandlar rapporten försörjningspolitiska problem av betydelse för det internationella råvaruutbytet, såsom marknadsförhållanden, tullpolitik, tekniskt bistånd till underutvecklade länder etc.

Ett sammandrag av den amerikanska rapporten, kompletterad med svensk förbrukningsstatistik, torde åtminstone i manuskript komma att föreligga före utgången av första halvåret 1953.

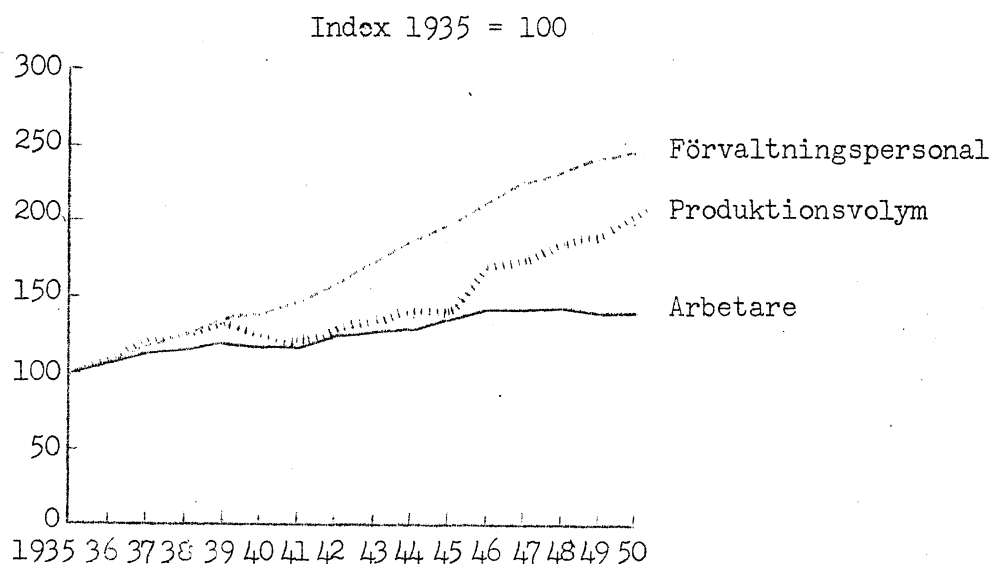
(Sekreterare Wilhelm Peppler)

Produktivitetsundersökningen. En rapport om produktivitetsbegrepp, produktivitetmätningar och därmed sammanhängande problem är under utarbetande. Rapporten kommer att innehålla en sammanfattning av den tidigare produktivitetsforskningens resultat och hittillsvarande praxis, ett försök att vidare utveckla och precisera begrepp och mätningförfaranden, som kan tillämpas vid studier av effektivitetsutvecklingen inom ett industriföretag och slutligen en redogörelse för resultaten från en tillämpning i konkreta fall.

(Civilekonom Einar Hardin)

- o -

Förvaltningspersonalens ökning inom industrien.

Den starka tillväxten av förvaltningspersonalen inom industrien, som tydligt framträder i ovanstående diagram, har kommit att livligt uppmärksammas på olika håll inom näringslivet och på arbetsmarknaden. Då det syntes angeläget att närmare kartlägga drivkrafterna i det historiska utvecklingsförloppet, påbörjades för två år sedan i samarbete med SNS en undersökning av tjänstemännens tillväxt inom vissa industriföretag. Ett detaljerat statistiskt material över utvecklingen inom ca 15 företag har insamlats genom SNS:s lokalgrupper. Bearbetningen av detta material är nu i det närmaste slutförd. Även om man inte kan fullständigt precisera de förhållanden, som ligger bakom

tjänstemannatillväxten, erhålles dock en ganska klar bild av utvecklingsförloppet. Det är sålunda möjligt att i de berörda företagen följa hur behov av en utökad tjänstemannastab uppstått på grund av fortgående rationalisering, utökad forskningsverksamhet, förändringar i redovisningsmetoder, personalvård etc. En redogörelse för undersökningsresultaten beräknas föreligga under försommaren.

(Pol.mag. Erik Höök)

- o -

Utredningar kring bostadsproblemen. I samarbete med Näringslivets bostadsbyggnadsdelegation har under 1952 påbörjats vissa undersökningar av bostadsmarknaden. I första hand inriktas arbetet på att söka klarlägga de faktorer som bestämmer bostadsefterfrågan och därvid koncentreras intresset främst på en analys av efterfrågans känslighet för pris och inkomstförändringar. Även vissa undersökningar rörande bostadsbyggandets produktions- och kostnadsproblem har övervägts.

(Fil.kand. Stig Rydorff)

- o -

Småindustriutredningen. Under 1952 har en undersökning av vissa strukturella drag i svensk småindustri utförts på Svenska Arbetsgivareföreningens uppdrag. Utredningsuppdraget har fullföljts efter i huvudsak två olika vägar. Dels har man aktualiserat den bild av småindustriens uppbyggnad, som lämnades i den av institutet i början av 1940-talet publicerade undersökningen "Småindustri och hantverk i Sverige". Detta utredningsarbete grundar sig huvudsakligen på insamling och bearbetning av nyare statistik rörande förekomsten av småindustriföretag av olika storlek inom olika branscher, företagens juridiska organisationsformer och geografiska lokalisering etc.

Dels har inom ramen för småindustriutredningen genomförts en intervjuundersökning vid ca 300 mindre industriföretag. Syftet med denna intervjuundersökning har närmast varit att få en uppfattning om småindustriföretagarnas inställning till arbetsmarknads- och

branschorganisationer i en rad skilda hänseenden, men därjämte ger den en viss bild av småföretagens produktions-, sysselsättnings-, avsättnings-, finansieringsförhållanden etc.

(Pol.mag. Lars Andersson)

- o -

Statistikutredningen. På uppdrag av Svenska Arbetsgivareföreningen och Sveriges Industriförbund igångsattes mot slutet av 1952 en utredning rörande möjligheterna att förenkla industriföretagens arbete med att lämna statistiska uppgifter till offentliga och enskilda organ.

Den allmänna motiveringen för utredningen ligger i det kända förhållandet att industriföretagens uppgiftslämnande till statistikinsamlade organ svällt ut högst betydligt på senare tid. I många fall har - då ökade krav på statistiska uppgifter från företagen ställts - inte beaktats huruvida industriföretagens arbetsformer möjliggör att rättvisande svar lämnas med en rimlig arbetsinsats. Ofta har inte heller uppmärksammats om företagen redan tidigare lämnat likartade uppgifter till andra statistikinsamlade organ. Under sådana omständigheter har det synts angeläget att söka få klarlagt i vilken utsträckning en rationalisering och samordning av uppgiftslämnandet är möjlig.

Som ett första led i utredningen har påbörjats en kartläggning av befintlig och föreslagen statistik, varvid särskild hänsyn tas till definitioner av olika begrepp och till företagens möjligheter att lämna uppgifterna på önskat sätt. Ansvaret för och ledningen av arbetet omhändertas av en arbetsgrupp, bestående av representanter för Arbetsgivareföreningen, Industriförbundet, enskilda industriföretag och vissa andra organisationer. Sekretariatet är förlagt till Industriens Utredningsinstitut.

(Fil.lic. Erik Ruist och pol.mag. Lars Andersson)

Löpande verksamhet och utredningar av periodisk karaktär.

Likviditetsutvecklingen inom industrien. En undersökning av likviditetsutvecklingen inom industrien från halvårsskiftet 1951 till halvårsskiftet 1952 har under året genomförts. Undersökningen har i princip omfattat samtliga industriföretag i landet med mer än 50 arbetare. Utredningsresultaten har sammanfattats i en stencilerad rapport, som publicerats under hösten.

- o -

Rapporter till företagsnämnderna. Tre rapporter rörande den ekonomiska utvecklingen i Sverige och utlandet har enligt överenskommande med Arbetsgivareföreningen utarbetats för användning inom företagsnämnderna.

- o -

Produktionsindex. De löpande beräkningarna av Industrieförbundets produktionsindex har i sedvanlig ordning utförts inom institutet. Fortlöpande arbete nedlägges på förbättring av primärmaterial.

- o -

Industriell månadsstatistik. Såsom skett under tidigare år har uppgifter rörande industriproduktionen, sysselsättning, export m.m. insamlats och bearbetats varje månad. Resultaten har publicerats i Industria.

- o -

Sysselsättning inom verkstadsindustrien. Bearbetningen av Sveriges Mekanförbunds och Sveriges Järn- och Metallmanufaktur-förenings statistik rörande sysselsättningen inom verkstadsindustrien har fortsatt. Dessutom har uppgifter om orderbeläggningen vid större företag inom verkstadsindustrien insamlats och bearbetats två gånger om året.

- o -

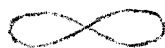
Orderstatistik. Vid sidan av den ovan nämnda orderstatistiken har på Industriförbundets uppdrag utförts en snabbundersökning av orderingången under 1952 jämfört med 1951 vid ett antal företag inom verkstadsindustrien samt några järn- och stålverk. Sammanställningar av undersökningens resultat överlämnades till nationalbudgetdelegationen och har delvis publicerats i nationalbudgeten för 1953.

- o -

Ekonomisk översikt för Industriförbundets årsberättelse. En redogörelse för den allmänna ekonomiska utvecklingen i utlandet och i Sverige under år 1951 har utarbetats för Industriförbundets årsberättelse.

- o -

Arkivet, utländsk litteratur etc. Anskaffningen och utbytet av utländsk litteratur, småskrifter och tidskrifter har fortsatt i samma omfattning som under föregående år. Utländska småskrifter, broschyrer etc. har distribuerats till företag och organisationer. Utlåningsverksamheten under året har varit av relativt begränsad omfattning.

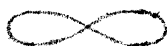

Övrig verksamhet.

Institutet har under året utfört ett flertal speciella uppdrag för Industriförbundet och Arbetsgivareföreningen, såsom utarbetande av promemorior och förslag till remissyttranden, särskilda sammanställningar av ekonomiska data m.m. Därjämte har institutet på Arbetsgivareföreningens uppdrag deltagit i en undersökning rörande förutsättningarna för kvinnligt deltidsarbete inom industrien.

- o -

Institutets direktör, fil.lic. Jonas Nordenson har under året varit ledamot av det gemensamma utskottet för nordiskt ekonomiskt samarbete, nationalbudgetdelegationen, tulltaxekommittén samt jordbrukspriskommittén. Därjämte har licentiat Nordenson såsom ordförande deltagit i arbetet inom en av OEEC särskilt tillsatt kommitté med uppgift att studera finansieringsproblemen i anledning av den omfattande investeringsverksamhet som förutses i OEEC:s program för produktionsökning i Europa.

Diverse meddelanden.

Institutets styrelse hade vid årets slut följande sammansättning: bankdirektör Marcus Wallenberg, ordförande, direktör Axel Enström, direktör Per Hemberg, direktör Carl A. Jacobsson, direktör Bertil Kugelberg, fil.lic. Jonas Nordenson, institutets direktör, direktör Sven Schwartz, direktör Gustaf Settergren och tekn.dr Ernst Wehtje. Sekreterare Hans Söderlund har fungerat som styrelsens sekreterare.

- o -

Agronom Odd Gulbrandsen anställdes vid institutet den 1 maj och pol.mag. Lars Andersson den 19 maj.

Stockholm den 10 mars 1953
INDUSTRIENS UTREDNINGSinSTITUT